

La despesa militar i el rearmament d'Espanya el 2025

Autoria: Pere Ortega, Quique Sánchez

Resum executiu

Després de la invasió russa d'Ucraïna, a Europa es va va accelerar el procés

de militarització que ja estava duent a terme i la pretensió d'assolir i superar el 2% del PIB en despesa militar. El retorn de Donald Trump a la Casa Blanca, per la seva part, ha donat un impuls encara més gran a aquesta dinàmica ja que, a més a més d'obrir una etapa d'incertesa en la geopolítica i l'economia mundial, ha exigint majors increments de la despesa militar i s'ha marcat l'objectiu de que els Estats Units assoleixin el 5% del PIB en defensa. El 2% del PIB en despesa militar també sembla insuficient a molts líders europeus que, seguint la línia de Trump, insten a incrementar-lo fins a arribar al 3%, al 3'5% i inclús al 5% del PIB. A aquesta pretensió també s'hi ha unit la presidenta de la UE, Ursula von der Leyen que apunta al 3,5% del PIB i ha presentat diverses propostes en aquesta línia, la més destacada consisteix en destinar 800.000 milions per a finançar el rearmament a Europa en un plaç de quatre anys. Aquestes propostes pretenen establir unes noves regles que permetin als països europeus un rearmament generalitzat, convertint, de facto, les economies dels països de la UE i de l'OTAN en economies de guerra. La prova d'això és que la despesa militar agregada dels països europeus de l'OTAN el 2024 va assolir la colossal xifra de 453.421 milions de dòlars i va representar una mitjana del 2,02% del PIB, el segon major del món, només per darrere dels EUA, i 3 vegades més gran que el de Rússia. Assolir el 3% representaria una xifra de 673.397 M\$. Per tant, plantejar un 4 o un 5% del PIB implicaria xifres senzillament astronòmiques.

L'Estat espanyol, com a país membre de l'OTAN i la UE, també està plenament immers en aquesta espiral bel·licista i es proposava arribar al 2% del PIB en despesa militar el 2029. Tanmateix, i de forma inesperada, el passat 22 d'abril el Consell de Ministres va aprovar un increment del pressupost de Defensa de 10.471 milions que, sumat als 3.593 milions extra que el Govern havia aprovat ja des del gener de 2025, li permeten arribar fins a un total de 33.123 M€ i assolir, ja aquest any 2025, el tant desitjat 2% del PIB. Aquesta despesa militar incorpora aquesta vegada partides militars (tot i que no especifica quines) repartides entre altres ministeris, tal i com portem anys reclamant des del Centre Delàs. Tot i així, aquest nou càlcul segueix deixant fora partides de caràcter militar que, d'incloure's, dispararien la despesa militar real de 2025 fins als 40.457 M€, gairebé el 2,5% del PIB.

La major part d'aquests increments es dirigeixen a les inversions en Programes Especials de Modernització d'armaments que, en l'actualitat, ja sumen l'exorbitant xifra de 53.415 M€, i el seu calendari de pagaments de la pròxima dècada explica com la despesa militar no només sobrepassarà el 2%, sinó que s'acostarà al 3% del PIB.

Una despesa d'aquesta magnitud no només suposa deixar d'invertir durant aquest exercici en altres sectors que fàcilment podríem considerar prioritaris per a la ciutadania (com ho són la salut, l'educació, l'habitatge o la lluita contra la crisi climàtica), sinó que també és d'esperar que això suposi retallades en altres ministeris.

ÍNDEX

1. La por a Rússia impulsa el bel·licisme a Europa 2
2. El compromís de l'Estat espanyol d'augmentar la despesa militar 4
3. La despesa militar espanyola el 2025... 5
4. Conclusions 12

1. LA POR A RÚSSIA IMPULSA EL BEL·LICISME A EUROPA

Després de la invasió d'Ucraïna per part de Rússia, les polítiques de militarització i rearmament a Europa han pres un nou impuls i s'han accelerat. A molts líders europeus els sembla ara insuficient el compromís d'assolir el 2% del PIB en despesa militar acordat a la cimera de l'OTAN a Gales el 2014 i ratificat (amb el 2029 com a límit) a la cimera de Madrid el juny de 2022. Ara insten a incrementar-lo fins a arribar al 3%, al 3,5% i alguns al 5% del PIB. Això ho han refrendat tant Andrius Kubilius, el nou secretari de Defensa i Espai de la UE (secretaria de nova creació), com Kaja Kallas, secretaria d'Exteriors de la UE. Per la seva part, Mark Rutte, el nou secretari general de l'OTAN, ha manifestat que un 2% és insuficient i que és necessari augmentar-lo fins a un mínim del 3%, afegint que la seguretat militar "importa més que res" i que, per tant, s'han de fer sacrificis en salut, pensions i altres despeses socials en favor de la defensa.¹ A aquesta petició s'hi ha sumat Ursula von der Leyen, Presidenta de la Comissió Europea, apostant per arribar al 3,5% del PIB i el primer ministre de Polònia, Donald Tusk, el qual indica que, davant l'amenaça russa, s'ha d'assolir el 5% del PIB. Aquestes propostes estan en sintonia amb les dutes a terme per Donald Trump després del seu retorn a la Casa Blanca d'augmentar la despesa militar als EUA fins a arribar al 5% del PIB (el 2023 va ser de 3,36%),² i que fa extensiva als seus socis a Europa i a l'OTAN.³

Des de 2022 la Comissió Europea (CE) ja havia posat en marxa diverses iniciatives d'ajudes i promoció de la indústria militar. Aquestes ajudes, després de la iniciativa de Donald Trump d'iniciar negociacions amb Putin per a posar fi a la guerra i retirar l'ajuda militar a Ucraïna, han crescut. Així, von der Leyen, ha llançat diverses propostes⁴ que volen reforçar les ja iniciades anteriorment per la CE:

- Disposar de 800.000 milions per a finançar el rearmament a Europa en quatre anys, 150.000 dels quals de manera immediata, es proposa que siguin finançats amb deute comú com ja es va fer durant la pandèmia COVID-19 amb els denominats fons *Next Generation*;
- Que per a la resta de 650.000 M€, els Estats membres busquin fórmules per al seu finançament, entre les quals es consideren:
 - generar deute conjunt, sigui amb fons propis de la UE o amb l'emissió d'eurobons per part del Banc Central Europeu, amb la finalitat que els Estats membres puguin realitzar compres conjuntes d'armes, i així evitar l'excessiva dependència de la indústria militar dels EUA, de la qual on s'adquireixen el 65% de totes les armes europees (proposta encara no aprovada);
 - que les inversions en l'adquisició d'armaments no computin ni en el sostre de despesa, ni com a deute públic dels Estats;
 - que la CE permeti augmentar el dèficit dels Estats si aquest és degut a la despesa en inversions militars;

Mark Rutte, el nou secretari general de l'OTAN, ha manifestat que un 2% és insuficient i que és necessari augmentar-lo fins a un mínim del 3%, afegint que la seguretat militar "importa més que res" i que, per tant, s'han de fer sacrificis en salut, pensions i altres despeses socials en favor de la defensa

1. Euronews: "Rutte pide a los ciudadanos europeos "sacrificios" para aumentar el gasto en Defensa" <https://es.euronews.com/my-europe/2024/12/12/rutte-pide-a-los-ciudadanos-europeos-sacrificios-para-aumentar-el-gasto-en-defensa>

2. SIPRI, data base, <https://milex.sipri.org/sipri>

3. En aquest punt cal preguntar-se com és el percentatge del PIB en despesa militar un indicador adequat per a garantir la seguretat d'un estat, perquè no existeix cap estudi o evidència darrer d'aquest argument.

4. El País, 04/03/2025.

- que el Banc Europeu Industrial (BEI), presidit per l'espanyola Nadia Calviño, també se sumi a finançar a la indústria militar a Europa;
- que les compres d'equips de defensa es duguin a terme de manera conjunta i coordinada entre els països europeus i siguin com a mínim del 40%; a més de destinar el 50% del pressupost nacional de defensa a contractes públics en armaments fabricats a Europa;
- eliminar l'Impost de Valor Afegit (IVA) i impostos especials en les transaccions d'armes en el mercat intracomunitari.⁵

Aquestes propostes pretenen establir unes noves regles que permetin dur a terme un rearmament generalitzat que, de facto, converteix l'economia dels països europeus de la UE i de l'OTAN en economies de guerra. Això pot semblar una exageració, perquè no tota l'economia està al servei de la guerra, però la veritat és que aquestes mesures converteixen l'armamentisme en una prioritat de la política europea. Prova d'això és que, el 2024, els països de la UE en el seu conjunt van aconseguir la colossal xifra de 341.596 milions de dòlars en despesa militar, la qual cosa va representar un augment d'un 16% respecte a 2023. Si se suma la dels països no comunitaris –Regne Unit i Noruega–, la despesa militar dels països europeus de l'OTAN va ser de 453.421 M\$, la qual cosa la situa com la segona major del món, només per darrere dels EUA (916.014 M\$), i molt per sota de Rússia (109 M\$) (SIPRI, 2024).⁶

En línia amb aquestes demandes d'augmentar la despesa en defensa, la Taula 1 presenta la despesa militar dels 29 països europeus membres de l'OTAN. L'any 2024, la mitjana de la despesa militar d'aquests països va ser de 2,02% del PIB el que es tradueix a 453.421 milions de dòlars. aconseguir el 3%, representaria 673.397 M\$. Mentre que tractar d'aconseguir el 4% o el 5% del PIB suposa especular amb xifres inassolibles que, encara que algun país les aconsegueixi, difícilment ho faran la majoria.

Taula 1. Projectió de la Despesa Militar segons % del PIB 2024 a països de l'OTAN d'Europa

% PIB 2024	2,02%	3%	4%	5%
Despesa militar països europeus de l'OTAN	453.421	673.397	897.863	1.122.329

Elaboració propia. Font: SIPRI 2024

Milions de dòlars

Tot això obre un futur incert en el qual es continuarà produint un rearmament generalitzat sota l'impuls de la majoria dels dirigents polítics europeus que busquen la seguretat a través de l'àmbit militar. Aquesta política afavorirà un desmesurat augment de la despesa militar i del comerç d'armes, per a satisfacció del complex militar-industrial, el gran beneficiari d'aquestes tendències. No obstant això, la història ens ensenya que les polítiques armamentistes, bel·licistes i de militarització sempre són el preludi de nous conflictes i representen una molt greu amenaça per a la pau.

Aquestes mesures converteixen l'armamentisme en una prioritat de la política europea. Prova d'això és que, el 2024, els països de la UE en el seu conjunt van aconseguir la colossal xifra de 341.596 milions de dòlars en despesa militar, la qual cosa va representar un augment d'un 16% respecte a 2023

Aquesta política afavorirà un desmesurat augment de la despesa militar i del comerç d'armes, per a satisfacció del complex militar-industrial, el gran beneficiari d'aquestes tendències

5. Noticias Jurídicas (2023), "Las fuerzas armadas de la UE tendrán las mismas exenciones de IVA e impuestos especiales que la OTAN".

6. Global military spending surges amid war, rising tensions and insecurity. (2024), Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), i SIPRI Military Expenditure Database, i Database NATO.

2. EL COMPROMÍS DE L'ESTAT ESPANYOL D'AUGMENTAR LA DESPESA MILITAR

L'Estat espanyol, com a membre de l'OTAN, també està plenament immers en aquesta espiral bel·licista. El 2014, el govern espanyol es va comprometre a aconseguir aquest 2% del PIB en despesa militar, i això s'ha traduït en un gran augment d'aquestes partides en l'última dècada. En el període de quatre anys (2020-2023) de la legislatura de Govern de coalició entre el PSOE i Unides Podem, es van dur a terme unes inversions de 24.139,7 milions d'euros en Programes Especials de Modernització (abans 'd'Armaments'). En 2023 el pressupost del Ministeri de Defensa va augmentar un 23,4% respecte a 2022 (Ortega, 2024).⁷ El 2024, malgrat que, per estar prorrogat, el pressupost era el mateix que el 2023 (14.453,8 M€), per a poder acostar-se al promès 2% es van aplicar en el transcurs de l'exercici transferències de crèdit a Defensa amb diferents justificacions (veure Taula 2), per valor de 2.938,86 M€.⁸

Taula 2. Modificacions Pressupost Ministeri de Defensa 2024

Consell de Ministres	Motiu	Import
09/04/2024	Transferència des del Fons de Contingència per a missions exteriors	581,24
16/04/2024	Transferència crèdit compra míssils Patriot per a Ucraïna	1.129,60
07/05/2024	Transferència de crèdit	303,17
25/06/2024	Transferència des del Fons de Contingència per a missions exteriors	332,54
30/07/2024	Transferència des del Fons de Contingència per a missions exteriors	471,85
28/11/2024	Crèdit extraordinari Dana	79,84
03/12/2024	Crèdit des del Fons de Contingència Dana	30,92
03/12/2024	Transferència de crèdit del Ministeri de Transformació Digital	9,70
TOTAL		2.938,86

Elaboración propia. Fuente Consejo de Ministros

Millones de euros corrientes

A més a més d'aquestes modificacions pressupostàries, des del Centre Delàs duem anys afegint i computant altres despeses que també han de considerar-se militars, com ho són la mútua militar, les pensions de guerra, els costos de personal paramilitar com és la Guàrdia Civil, els crèdits en R+D militar que sorgeixen des del Ministeri d'Indústria, les aportacions a organismes militars internacionals com la mateixa OTAN (que s'imputa al Ministeri d'Exteriors), els crèdits i aportacions extraordinàries que es realitzen durant l'any i apareixen en la liquidació del pressupost (veure Taula 2) i, finalment, els interessos del deute corresponents al total de la despesa militar. Per consegüent, el 2024 la despesa militar real espanyola va assolir els 28.945 M€ i representava el 1,82% del PIB espanyol (veure Taula 3).

En el període de quatre anys (2020-2023) de la legislatura de Govern de coalició entre el PSOE i Unides Podem, es van dur a terme unes inversions de 24.139,7 milions d'euros en Programes Especials de Modernització (abans 'd'Armaments')

El 2024 la despesa militar real espanyola va assolir els 28.945 M€ i representava el 1,82% del PIB espanyol

⁷ Ortega, Pere, *La escalada armamentista del Gobierno de España*, Working Papers, gener 2024, Centre Delàs d'Estudis per la Pau.

⁸ "Liquidación presupuestos del Estado a noviembre de 2024", Intervención General de la Administración del Estado (IGAE).

Taula 3. Despesa militar espanyola, anys 2023-2024-2025

Conceptes	2023	% PIB 2023	2024	% PIB 2024	2025	% PIB 2025
Ministeri de Defensa	12.827,18	0,86	12.827,18	0,81%	12.827,18	
Organismes Autònoms del Ministeri de Defensa	1.289,60		1.289,60		1.289,60	
Centre Nacional d'Intelligència	337,05		337,05		337,05	
Total Ministeri de Defensa	14.453,83	0,96%	14.453,83	0,91%	14.453,83	0,89%
Classes passives militars	4.015,09		4.015,09		4.015,09	
ISFAS (Aportacions a Mutuismos)	699,99		699,99		699,99	
Organismes militars internacionals (Ministeri d'Exteriors)	236,00		236,00		236,00	
Pensions de guerra (Classes Passives)	81,09		81,09		81,09	
Guàrdia Civil (Ministeri de l'Interior)	3.672,03		3.672,03		3.672,03	
Suport a la innovació I+D (Ministeri d'Indústria)	1.364,15		1.364,15		1.364,15	
Diferència Pressupost inicial/liquidat*	2.462,51		2.938,86		14.451,66	
Interessos del Deute Públic**	1.409,00		1.484,00		1.484,00	
TOTAL DESPESA MILITAR FINAL	28.393,69	1,90%	28.945,04	1,82%	40.457,84	2,48%

Millones de euros corrientes

*IGAE. Liquidació pressupost de Defensa a 31 de desembre de 2023 i a 30 de novembre de 2024; En 2025, modificacions a 28/04.

** Estimació en base al total de Defensa respecte a interessos del deute públic.

Elaboració propia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat.

Previsió PIB 2023 (Expansió): 1.498.234

Previsió PIB 2024 (Estimació FMI): 1.593.136

Previsió PIB 2025 (Estimació FMI): 1.632.964

3. LA DESPESA MILITAR ESPANYOLA EL 2025

El pressupost de Defensa, com el de la resta de ministeris, continua prorogant el 2025, donada la impossibilitat, des de 2023, d'aconseguir una majoria parlamentària que aprovi uns nous pressupostos generals. Això no ha impedit, tanmateix, que, de manera sorprenent, el Govern de Pedro Sánchez hagi impulsat el major increment en despesa militar de la nostra història recent, a través de modificacions i autoritzacions de crèdit extra, però sobretot a través dels 10.471 M€ anunciats el passat 22 d'abril en l'anomenat 'Pla Industrial i Tecnològic per a la Seguretat i la Defensa'.

3.1 MODIFICACIONS DEL PRESSUPOST DE DEFENSA EL 2025

Abans d'això, el Govern ja havia incorregut, com és habitual, en subterfugis pressupostaris com transferències i crèdits extraordinaris per a augmentar algunes partides militars i així poder acostar-se al compromís del 2% del PIB. Així, fins a la data en què es publica aquest Working Paper (abril de 2025), el Consell de Ministres portava aprovats increments per un import de 14.451,6 M€ (veure Taula 4), duts a terme amb diferents justificacions:

- 11/02/2025: Es va aprovar un suplement de crèdit de 57,43 M€ per a l'Organisme Autònom Institut d'Habitatge, Infraestructura i Equipament de Defensa;
- 25/02/2025: Es va aprovar una transferència des del Fons de Contingència a Defensa de 562 M€ per a fer front a la despesa de les missions militars espanyoles a l'exterior;

El Govern de Pedro Sánchez hagi impulsat el major increment en despesa militar de la nostra història recent, a través de modificacions i autoritzacions de crèdit extra, però sobretot a través dels 10.471 M€ anunciats el passat 22 d'abril en l'anomenat 'Pla Industrial i Tecnològic per a la Seguretat i la Defensa'

- 04/03/2025: Es va aprovar una transferència de crèdit a Defensa de 343,86 M€, sense concretar l'objectiu d'aquesta aportació; i en aquesta mateixa data, un suplement de 40 M€ per a l'Organisme Autònom Institut d'Habitatge, Infraestructura i Equipament de Defensa;
- 08/04/2025: Es va aprovar una transferència de crèdit per un import de 2.084 M€ a Defensa per a fer front a diversos compromisos, el més important, els pagaments compromesos en els Programes Especials de Modernització de les forces armades;
- el 08/04/2025 es van aprovar dues transferències des del Fons de Contingència a Defensa, una de 25,29 M€ i una altra de 37,20 M€ per a fer front a les despeses de la Unitat Militar d'Emergències per la catàstrofe ocasionada per la DANA a València;
- el 15/04/2025 es va aprovar una transferència de crèdit per a l'augment del salari dels militars per un import de 368 M€, i pel mateix motiu, una altra transferència des del Fons de Contingència de 70,37 M€;
- en el ja esmentat Consell de Ministres del 22 d'abril es va aprovar, a més dels 10.471 M€, una altra transferència de crèdit de 387,5 M€ destinada al Ministeri d'Indústria per a aportar ajudes en R+D i finançar a les indústries militars que duen a terme els Programes Especials de Modernització (abans d'Armament).

En el Consell de Ministres del 22 d'abril es va aprovar, a més dels 10.471 M€, una altra transferència de crèdit de 387,5 M€ destinada al Ministeri d'Indústria per a aportar ajudes en R+D i finançar a les indústries militars que duen a terme els Programes Especials de Modernització (abans d'Armament)

Taula 4. Modificacions Pressupost àmbit Defensa 2025

Consell de Ministres	Motiu	Import
11/02/2025	Suplement de crèdit	57,43
25/02/2025	Transferència des del Fons de Contingència per a Missions a l'exterior	567,01
04/03/2025	Transferència de crèdit	343,86
04/03/2025	Suplement de crèdit	40,00
08/04/2025	Transferència de crèdit	2.084,00
08/04/2025	Dues transferències des del Fons de Contingència per a la DANA	62,49
15/04/2025	Transferència de crèdit per a augment salari militars	368,00
15/04/2025	Transferència des del Fons de Contingència augment salari militars	70,37
22/04/2025	Transferència de crèdit al Ministeri d'Indústria per a R+D a indústries militars	387,50
22/04/2025	Aportacions de crèdit a Defensa	10.471,00
TOTAL		14.451,66

Elaboració pròpia. Font: Consell de Ministres

Milions d'euros corrents)

3.2 EL PLA INDUSTRIAL I TECNOLÒGIC PER A LA SEURETAT I LA DEFENSA

Però l'increment més significatiu va arribar, com dèiem, amb el Consell de Ministres del 22/04/2025, quan el president Pedro Sánchez va anunciar un colossal increment de 10.471 milions, amb l'objectiu d'aconseguir en aquest mateix any el 2% del PIB en despesa militar. Aquests recursos, segons el document presentat pel Govern a la UE i l'OTAN, provindran principalment de tres fonts: la reorientació de part dels fons europeus, dels estalvis generats 'pel bon rendiment de la nostra economia' i del marge d'algunes partides pressupostàries no executades en els pressupostos de 2023 i 2024. Destaquen:

- 1.357 M€ dels fons aportats des de la UE per a fer front a la crisi de la Covid denominats *Next Generation*;
- 2.819 M€ recursos aportats des del Fons de Liquiditat Autònoma (FLA);
- 1.395 M€ d'una transferència des del Fons de Contingència;
- 1.745 M€ de recursos no executats en diversos ministeris dels exercicis de 2023 i 2024;
- 1.681 M€ d'una transferència des del Ministeri d'Indústria.

La resta no especificada fins als 10.471 M€ prové de reassignacions de partides no executades.

El multimilionari pla que el Govern ha anomenat 'Pla Industrial i Tecnològic per a la Seguretat i la Defensa' contempla cinc partides:

1. Millora de les condicions laborals, preparació i equipament de les Forces Armades (3.712,49 milions, un 35,45% del total de despesa del pla).
2. Desenvolupament i adquisició de noves tecnologies de telecomunicació i ciberseguretat (3.262,76 milions, un 31,16%).
3. Instruments de defensa i dissuasió (1.962,98 milions, un 18,75%).
4. Suport a la gestió d'emergències i desastres naturals (1.751,53 milions, un 16,73%).
5. Missions a l'exterior (328,74 milions, un 3,14%).

A això, afegeix una sisena partida en negatiu, d'ajustos i devolucions de crèdits per a Programes Especials de Modernització anteriors (547,36 milions, -5,23% sobre el total de la despesa).

Crida l'atenció la quantitat d'eufemismes i llocs comuns de la cultura de defensa que s'utilitzen en aquest document, començant pel propi títol del pla, però potser de forma destacada en el qualificatiu 'Instruments de defensa i dissuasió' per a l'assignació dirigida a la compra d'armaments, un concepte absent en el document però que, sospitem, queda diluït entre les partides (i justificacions) presentades.

Respecte la primera partida, la que es dirigeix a millorar les condicions laborals, de preparació i d'equipament de les Forces Armades (la més inflada), resulta destacable com dedica en prou feines 679 milions a incrementar les retribucions del personal⁹ i augmentar efectius, la qual cosa evidencia que aquesta partida es dirigeix principalment a formació i a "equipament", ambdues fortament vinculades a programes d'armament.

També és qüestionable la partida de 1.665,37 M€ dirigida a adquirir i desenvolupar equips per a entrenar i formar en sistemes d'armes i tecnologies vinculades als Programes Especials d'Armament, per uns imports que no tenen precedents en programes de formació i d'entrenament d'aquest tipus. La partida més controvertida d'aquest epígraf és possiblement la de 'Modernització i millora de capacitats d'entrenament' (nous programes i anualitats previstes en exercicis anteriors), que ascendeix a 928,37 milions d'euros i que inclou un llistat de projectes. Entre ells es troba el 'disseny de POD per a combat aeri', i aquest ítem sí que és alarmant per dos motius. El primer, que no sembla que un diseg-

Crida l'atenció la quantitat d'eufemismes i llocs comuns de la cultura de defensa que s'utilitzen en aquest document, començant pel propi títol del pla, però potser de forma destacada en el qualificatiu 'Instruments de defensa i dissuasió' per a l'assignació dirigida a la compra d'armaments

9. És rellevant a més mencionar que ja s'havien fet dues transferències de crèdit per un total de 438 M€ en el Consell de Ministres del 15 d'abril de 2025 destinades a augmentar el salari dels militars (veure Taula 4).

nador làser per als avions de combat Eurofighter, pugui considerar-se una millora de 'capacitats d'entrenament'. Això ens duu a pensar que és possible que més programes d'armament s'hagin amagat en aquesta i altres partides d'aquest epígraf sota el concepte (més amable) de millora de les condicions de les tropes, la qual cosa explicaria la inflació d'aquest apartat. El segon motiu pel qual és qüestionable que s'inclouguin els designadors POD aquí, és que l'empresa adjudicatària d'aquest contracte, part d'un acord que s'allarga fins a 2027 i que ascendeix a 207 milions amb l'empresa israeliana Rafael Advanced Defense Systems, una de les més importants del país, i que té a Gaza el seu camp de proves per als armaments que desenvolupa.

En aquesta mateixa línia, també resulta molt qüestionable que en la partida 'Noves tecnologies de telecomunicació i ciberseguretat' es destinin 350 milions per al Sistema Conjunt de Ràdio Tàctica (SCRT), el contracte de la qual va ser adjudicat a un consorci del qual forma part l'empresa israeliana Elbit, també un proveïdor clau per a l'exèrcit israelià que està perpetrant un genocidi a Gaza.

Aquesta partida de telecomunicacions i ciberseguretat (molt quantiosa) i la d'emergències i desastres naturals, també resulten problemàtiques per un altre motiu: atenen totes dues a amenaces a les quals, per regla general, no s'hauria de fer front per la via militar, sinó per la civil.

Finalment, mereix la nostra atenció l'última partida, que apareix en negatiu, perquè es considera que són devolucions de crèdits concedits a les indústries per als Programes Especials de Modernització d'armaments, que es destinaran de nou a inversions en armes quan el Ministeri d'Indústria, qui concedeix aquestes ajudes, podria bé emprar aquests recursos en el sector civil.

De fet, el Govern de Sánchez argumenta en el document presentat que de cap manera aquest increment de 10.471 M€ comportarà "pujades impositives, major endeutament o retallades per a les actuals partides de despesa social o mediambiental". També s'exposa que servirà d'impuls al progrés tecnològic i industrial del país, contribuirà a "modernitzar i dinamitzar el teixit empresarial" i generarà ocupacions directes i indirectes. Tractarem de refutar aquests arguments en l'últim epígraf.

Malgrat l'enorme impacte que aquest pla tindrà sobre els comptes públics del Govern central, i la seva potencial influència en la política de defensa i seguretat nacional, aquest pla militaritzador no passarà pel Congrés dels Diputats, perquè no parteix d'uns nous pressupostos generals, sinó d'una reconfiguració dels comptes de 2023 i 2024.

3.3 LA DESPESA MILITAR TOTAL DE L'ESTAT ESPANYOL PEL 2025

Segons el Govern, amb totes aquestes aportacions, sumades al pressupost del Ministeri de Defensa, la despesa en defensa arribarà aquest 2025 als 33.123 M€ de despesa militar, aconseguint complir amb el compromís del 2% del PIB en despesa militar exigida per l'OTAN. No obstant això, és destacable com aquesta xifra no s'aconsegueix només amb les aportacions extraordinàries analitzades. Per a aconseguir-la, el Govern ha inclòs per primera vegada en el seu càlcul altres partides de caràc-

No sembla que un designador làser per als avions de combat Eurofighter, pugui considerar-se una millora de 'capacitats d'entrenament'. Això ens duu a pensar que és possible que més programes d'armament s'hagin amagat en aquesta i altres partides d'aquest epígraf sota el concepte (més amable) de millora de les condicions de les tropes, la qual cosa explicaria la inflació d'aquest apartat

Malgrat l'enorme impacte que aquest pla tindrà sobre els comptes públics del Govern central, i la seva potencial influència en la política de defensa i seguretat nacional, aquest pla militaritzador no passarà pel Congrés dels Diputats, perquè no parteix d'uns nous pressupostos generals, sinó d'una reconfiguració dels comptes de 2023 i 2024.

ter militar que estan habitualment repartides en altres ministeris, com portavem demanant des de fa ja almenys dues dècades des del Centre Delàs.

No obstant això, aquest nou càlcul del Govern de Sánchez continua deixant fos partides de despesa militar. Seguint els nostres criteris de càlcul habituals, la despesa militar real de l'Estat espanyol per a 2025 serà encara superior, aconseguint els 40.457 M€, que representen el 2,48% del PIB (Veure Taules 3 i 5).

Taula 5. Despesa militar de l'Estat espanyol en 2025 respecte al PIB

Fonts	Milions €	% PIB 2025
Segons Govern d'Espanya	33.123	2%
Segons Centre Delàs	40.457	2,48%

Previsió PIB 2025: 1.632.964

Milions d'euros corrents

3.4 L'ADQUISICIÓ D'ARMAMENTS

La compra d'armament és, sense cap mena de dubte, i malgrat els intents del Govern central de minimitzar o camuflar aquesta despesa, el principal esperó de la despesa militar espanyola. Per a comprendre en el seu conjunt l'enorme esforç en despesa militar posada en marxa pel Govern, cal parar atenció als Programes Especials d'Armament (ara sota l'eufemisme de "Modernització") encara vigents (veure Taula 6), els posats en marxa recentment i els compromisos de pagament als quals s'ha de fer front en els pròxims deu anys. Alguns d'ells es remunten vint anys enrere (avions A400-M, submarins S-80, blindats Pizarro, helicòpters NH-90) però d'altres han estat posats en marxa en la legislatura iniciada pel Govern de Pedro Sánchez el 2020, com és el cas de les 5 fragates F-110, el nou avió de combat europeu FCAS, 20 avions EF-2000 per a Canàries, 348 blindats Drac, 25 avions Falcó d'enlairament vertical o les bateries de míssils Patriot.

També han estat aprovades per Sánchez (i continuen vigents) compres d'armament a empreses israelianes com les 12 plataformes de llançacoets SILAM (produïdes per un consorci en el qual està Elbit) o els 1.680 míssils contracarro Spike (fabricats per Pap Tecnos, filial de Rafael a Espanya). Aquests dos contractes ascendeixen a 576,45 M€ i 285,07 M€ respectivament, i van ser aprovats a l'octubre de 2023. Als quals cal afegir els programes en els quals participen Elbit i Rafael esmentats a l'epígraf 3.2, el Sistema Conjunt de Ràdio Tàctica (SCRT) i el POD dissenyador làser, que ascendeixen a 207 i 350 milions d'euros respectivament. A més, tal com revela una recerca que hem dut a terme al Centre Delàs, el Govern ha tancat almenys 31 contractes de compra d'armament a Israel des d'octubre de 2023. En total hi ha 46 adjudicacions o formalitzacions de compra a empreses militars israelianes, a les seves filials o a intermediàries, per un valor total de 1.044 milions d'euros.¹⁰ Si tenim en compte el rol de les empreses israelianes al genocidi a Gaza i l'enorme impulsa econòmic i polític que suposa per a Israel el comerç d'armes amb

Aquest nou càlcul del Govern de Sánchez continua deixant fos partides de despesa militar. Seguint els nostres criteris de càlcul habituals, la despesa militar real de l'Estat espanyol per a 2025 serà encara superior, aconseguint els 40.457 M€, que representen el 2,48% del PIB

També han estat aprovades per Sánchez (i continuen vigents) compres d'armament a empreses israelianes com les 12 plataformes de llançacoets SILAM (produïdes per un consorci en el qual està Elbit) o els 1.680 míssils contracarro Spike

¹⁰. *ElDiario.es*, Olga Rodríguez: "El Gobierno tiene adjudicados otros nueve contratos de compra de armamento a Israel pendientes de cerrar" https://www.eldiario.es/internacional/gobierno-adjudicados-nueve-contratos-compra-armamento-israel-pendientes-cerrar_1_12242091.html

països com el nostre fan evident la urgència i la necessitat d'establir un embargament integral d'armes a Israel.¹¹

Aquestes inversions en armes sumen la xifra exorbitant de 53.415 milions d'euros, els pagaments dels quals en els pròxims deu anys faran que, amb seguretat, la despesa militar espanyola s'acosti al 3% del PIB. Aquí només s'inclouen els grans programes d'armes de llarga durada, però no s'inclouen els subministraments d'armes per al funcionament ordinari dels tres exèrcits, els quals ronden els 2.000 M€ cada any.

Aquestes inversions en armes sumen la xifra exorbitant de 53.415 milions d'euros, els pagaments dels quals en els pròxims deu anys faran que, amb seguretat, la despesa militar espanyola s'acosti al 3% del PIB

11. Campanya Fi al Comerç d'Armes amb Israel. <https://finalcomerciodearmasconisrael.org/difunde/>

Taula 6. Programes Especials de Modernització vigents

Productes	Empreses	Anys	Cost actual
14 Avions A400-M	Airbus Defence Space Flabel, ITP, Sener, Tecnobit, Alcor	2001-2029	5.018,97
119 Blindats Pizarro fase 2	General Dynamics Indra, Sapa	2006-2024	833,28
4 Submarins S-80	Navantia, Tecnobit, SAES, Indra, Abengoa, Sainsel	2011-2027	4.572,00
22 Helicòpters NH-90 (primer lot)	Airbus Helicopter, Sener, ECESA, ITP, Indra	2006-2028	3.133,95
23 Helicòpters NH-90 (segon lot)		2018-2028	
5 Fragates F-110	Navantia, Indra	2026-2031	4.325,54
348 Blindats Dragón 8x8 (900 en una segona fase)	General Dynamics, SAPA, Indra, Escribano	2019-2026	2.520,63
2 satèl·lits Spainsat NG I i II	Hisdesat, Airbus, Thales	2018-2024	1.617,00
Modernització 17 helicòpters Chinook CH-47D	Boeing	2018-2026	1.200,00
Modernització EF-2000, programa ILS	Airbus Defence Space, Indra, Tecnobit	2022-2026	2.250,00
Nou avió de combat europeu FCAS	Airbus, Tecnobit, Indra, Sener, ITP Aero, GMV	2019-2027	2.610,00
3 avions A330 MRTT de proveïment	Iberia, Airbus Defence Space, ITP Aero	2021-2025	810,00
18 helicòpters H135	Airbus Helicopters	2023-2026	178,00
1 vaixell BAM-IS	Navantia	2022-2024	166,46
20 avions EF-2000 Halcón I (substitut F-18) per a les Canàries	Airbus Defence Space, ITP Aero	2026-2035	2.637,57
Modernització 18 helicòpters Tigre MK III	Airbus Helicopters, ITP Aero	2022-2035	1.187,00
4 Drons Euromale RPAS	Airbus Defence Space	2029-2035	1.900,00
3 programes en curs (Blindat Pizarro 16,3 M€, Helicòpter NH-90 39,8 M€, Blindat Dragón 8x8 420 M€)	Santa Bàrbara/General Dynamics, Airbus Defence Space, Tecnobit	2023-2024	476,10
27 drons Sirtap	Airbus Military Defence, Indra, GMV	2024-2032	494,91
8 helicòpters MH-60/R Sikorsky Romeo antisubmarins	Lockheed Martin (EEUU)		820,51
2 vaixells BAM (7a i 8a)	Navantia	2024-2027	550,00
27 drons Sirtap	Airbus Defence and Space	2023-2031	595,00
394 vehicles de suport de cadenes VAC exèrcit de Terra	General Dynamics, Indra, Escribano, Sapa	2024-2035	1.970,00
Manteniment blindats Leopard	General Dynamics, Indra, Escribano	2024-2026	208,26
25 avions EF-2000 Halcón II	Airbus Defence and Space, ITP Aero	2023-2035	4.593,60
16 avions vigilància marítima, 10 VIGMA y 6 C-295W	Airbus Defence Space, Tecnobit, Indra, SAES	2023-2031	2.034,00
Modernització míssils NASAMS	Kongsberg Defence Aerospace (Noruega)	2023-2027	410,00
522 míssils Mistral 3	MBDA España	2024-2026	324,66
1680 míssils contra carro Sipke LR2	Pap Tecnos, Rafael (Israel), Escribano, Expal, Tecnobit, FMG	2023-2027	285,07
Sistema ciberdefensa Galileo PNT	Agencia Espacial Europea, INTA	2024-2032	772,40
12 plataformes llançacoets SILAM	Elbit (Israel) Expal, Escribano, SMS	2023-2027	576,45
72 míssils Amraam	Raytheon (EEUU)	2024-2025	100,00
Míssils NSM antivaixell par fragates F-100 y F-110	Kongsberg Defence Aerospace (Noruega), Sener, Navantia, SMS	2023-2025	305,00
4 bateries (51 míssils) Patriot	Lockheed Martin, Raytheon (EEUU), Sener, SMS, Oesia	2025-2028	2.382,70
2 vaixells hidrogràfics	Navantia	2023-2026	158,62
Sistema de comunicació satèl·lits SpainSat	Hisdesat, Airbus, Thales Alenia	2023-2025	1397,55
			53.415,23

Elaboració propia. Font: Consell de Ministres i PGE

Milions d'euros corrents

4. CONCLUSIONS

Una despesa militar d'aquesta magnitud (40.457 milions d'euros), al marge dels subterfugis fiscals i pressupostaris que utilitzi el Govern, suposa necessàriament menys recursos disponibles per a altres ministeris, la qual cosa, sens dubte, té un impacte directe en el benestar de la població en àmbits com l'educació, la salut, l'habitatge o els serveis socials. Malgrat que el pla de rearmament presentat per Pedro Sánchez afirma que l'augment en despesa militar "no suposarà, major endeutament o retallades per a les actuals partides de despesa social o mediambiental", de cara a futurs exercicis econòmics, és molt previsible que una despesa militar per sobre del 2% suposi retallades en altres sectors i ministeris. I tot sembla indicar que així serà doncs, tal com afirmava el Ministre d'Economia Carlos Cuerpo, "la despesa en defensa és aquí per a quedar-se".¹²

D'altra banda, els 33.000 M€ de despesa militar que defensa Pedro Sánchez fan encara més complicat que el seu govern aconseguixi aprovar uns pressupostos generals per al 2026 (o per a la resta de la legislatura, de fet), ja que no sembla possible que pugui obtenir els suports parlamentaris necessaris amb uns pressupostos tan militaritzats, i molt possiblement haurà de tornar a prorrogar el pressupost del 2023. Això implica, al seu torn, que el Govern haurà de recórrer novament a *enginyeries comptables* com les d'aquest any per aconseguir els 15.000 o 16.000 M€ que necessita per mantenir la despesa militar per sobre del 2% del PIB.

Ens sembla també important, en aquest punt, rebatre l'argumentari que hi ha darrere d'aquests augments de la despesa militar. El pla de rearmament dels 10.471 milions exposa, i també és fàcil d'identificar en la narrativa oficial, que l'increment de la despesa en defensa servirà d'impuls al progrés tecnològic i industrial del país, contribuirà a "modernitzar i dinamitzar el teixit empresarial" i generarà llocs de treball directes i indirectes. Aquestes són, de fet, dues de les grans fallàcies que es repeteixen habitualment per convèncer l'opinió pública dels beneficis que produeix l'economia militar: una, el transvasament de tecnologies (*spin-off*) que es produeixen en la investigació dels armaments i que tindran el seu aprofitament en l'àmbit civil; i la segona, la creació de llocs de treball.

Totes dues qüestions han estat àmpliament tractades en informes anteriors, però és important tornar a incidir en això (demanant disculpes als nostres lectors habituals), donada la insistència dels nostres governants a enaltir les bondats que aporten a la societat les inversions en armaments. En lloc del keynesianisme militar que proposen els líders europeus, entre els quals s'hi troben els líders del PSOE, val la pena estudiar les tesis que es llancen sobre aquest tema des de l'economia crítica (Kenneth Boulding, Seymour Melman, Wasily Leontief, Robert Pollin

Una despesa militar d'aquesta magnitud (40.457 milions d'euros), al marge dels subterfugis fiscals i pressupostaris que utilitzi el Govern, suposa necessàriament menys recursos disponibles per a altres ministeris, la qual cosa, sens dubte, té un impacte directe en el benestar de la població en àmbits com l'educació, la salut, l'habitatge o els serveis socials

El pla de rearmament dels 10.471 milions exposa que l'increment de la despesa en defensa servirà d'impuls al progrés tecnològic i industrial del país, contribuirà a "modernitzar i dinamitzar el teixit empresarial" i generarà llocs de treball directes i indirectes. Aquestes són, de fet, dues de les grans fallàcies que es repeteixen habitualment per convèncer l'opinió pública dels beneficis que produeix l'economia militar

12. *Diario Red*, Carlos Cuerpo: "El gasto en defensa ha venido para quedarse" <https://www.diario-red.com/articulo/espana/carlos-cuerpo-gasto-defensa-ha-venido-quedarse/20250420185020046115.html>

i Heidi W. Garret-Peltier, entre moltes altres¹³), a les quals cal afegir-hi les economistes partidàries del decreixement, que neguen a les armes qualsevol possible benefici. El principal argument de les unes i les altres és, que l'armament, al no entrar de manera convencional en el mercat i en ser adquirit de manera exclusiva per estats i no per la població, perd el seu valor de canvi i per tant el seu valor social, com sí que succeeix amb la gran majoria dels productes de caràcter civil. Així, des de l'economia crítica, la producció d'armaments representa una pèrdua d'oportunitat per al desenvolupament econòmic-social, perquè si aquests mateixos recursos públics en lloc de ser destinats a la R+D+I d'una economia ineficient es dirigissin a l'economia real, la productiva, inclosos els àmbits socials com l'educació o la sanitat, contribuirien en grau més alt al desenvolupament de la comunitat en qüestió. Els arguments dels qui han estudiat aquest desajustament¹⁴ addueixen que, si els recursos monetaris, de béns d'equip, de coneixements tecnològics i de mà d'obra que consumeixen els exèrcits i la producció d'armaments es destinessin a sectors civils generarien major ocupació, així com manufactures i serveis més competitius. Aquesta realitat es constata també en un estudi de 2017 de Garret-Peltier,¹⁵ on s'explicita que la producció d'armes requereix en percentatge molts menys treballadors que la producció i serveis civils. Segons aquesta recerca, als Estats Units, per cada mil milions de dòlars gastats, es creen 17.000 llocs de treball en energia neta, 20.000 en sanitat, 29.000 en el sistema escolar, però només 11.600 ocupacions derivades de les despeses militars.

Un exemple històric, contribueix a desmuntar el mite del transvasament de tecnologies de l'àmbit militar al civil. Les potències perdedores de la Segona Guerra Mundial, Alemanya i el Japó, van ser privades d'indústria militar i per tant de R+D militar. Això va impedir que recursos en R+D+I es dirigissin a la producció d'armaments i tinguessin com a destí íntegrament el desenvolupament de la producció civil, la qual cosa va afavorir que en molts pocs anys protagonitzessin un miracle de desenvolupament econòmic que va treure a tots dos països del retrocés ocasionat per la guerra. Aquest cas històric també demostra, per cert, que és possible reconvertir la indústria militar en civil.

El camí de rearmament iniciat per la UE, i en el qual es troba també immers l'Estat espanyol, és un enorme error estratègic no sols en l'àmbit de l'economia productiva, sinó també en el de la seguretat. Aquesta aposta per la via militar conforma i consolida una arquitectura de la seguretat internacional basada en l'ús de la força, la competició i la dissuasió, anant en detriment de les alternatives basades en el multilateralisme i la cooperació. Les polítiques militaritzadores i de rearmament afebleixen, de fet, els principis emanats per les Nacions Unides, que realcen

Si els recursos monetaris, de béns d'equip, de coneixements tecnològics i de mà d'obra que consumeixen els exèrcits i la producció d'armaments es destinessin a sectors civils generarien major ocupació, així com manufactures i serveis més competitius

13. • Boulding, Kenneth, (1992), "Organizaciones unilaterales de defensa nacional. Un análisis económico de estructuras no económicas" en Elgar, Edward, *Towards a New Economics*; • Melman, Seymour, (1976), *El capitalismo del Pentágono*, Madrid, Siglo XXI; • Leontief, Wassily, (1983), *Military Spending: Facts and Figures, Worldwide Implications and Future Outlook. Disarmament, Foreign Aid and Economic Growth*, (2004), Peace Economics, Peace Science and Public Policy, Harvard; • Garret-Peltier, Heidi, (2025), Is Military Keynesianism the Solution? Why war is not a sustainable strategy for economic recovery <https://www.dollarsandsense.org/archives/2010/0310garrett-peltier.html>

14. Pollin, Robert and Garrett-Peltier, Heidi, (2007), The U.S. Employment Effects of Military and Domestic Spending Priorities: An Updated Analysis," disponible a: www.peri.umass.edu; National Priorities Project. W. Garret-Pettier, Heidi. (2017), Job Opportunity Cost of War. Watson Institute, Brown University

15. *ibid.*

un model de seguretat que s'aconsegueix per mitjà de les relacions diplomàtiques de bon veïnatge, de cooperació en els àmbits econòmics, sociopolítics i culturals, a buscar la distensió a través del desarmament, aconseguint mínims comuns que evitin perills i amenaces i facin possible una seguretat comuna i compartida. És a dir, un paradigma de relacions que construeixi seguretat amb altres països, i no contra ells, per tal d'evitar així conflictes o, si en sorgeixen, ser capaços de resoldre'ls i transformar-los per la via de la negociació diplomàtica i de forma no violenta.

Aquest és el camí de la seguretat i de la pau al qual haurien d'aspirar tant Europa com l'Estat espanyol. És també l'oportunitat perduda pel Govern espanyol de liderar i ser referent d'un model alternatiu al rearmament, a la vegada que limita i condiona les seves capacitats per a respondre a les crisis, desafiaments socials i mediambientals als quals ens hem d'enfrontar com a societat.

És una oportunitat
perduda pel Govern
espanyol de liderar i
ser referent d'un model
alternatiu al rearmament

Centre Delàs d'Estudis per la Pau
Bisbe Laguarda, 4 · 08001 Barcelona
T. 93 441 19 47 · www.centredelas.org
info@centredelas.org

Si valoreu les nostres recerques i vols ajudar-nos a mantenir el nostre rigor i independència, pots fer-te soci/a o fer un donatiu escanejant el codi QR o en aquest enllaç:
<https://centredelas.org/fes-te-soci-a/>

Autoria:
Pere Ortega, Quique Sánchez

En col·laboració amb:

Amb el suport de:

Barcelona, abril 2025
ISBN: 978-84-09-73135-0
Grafismo: Esteva&Estêvão